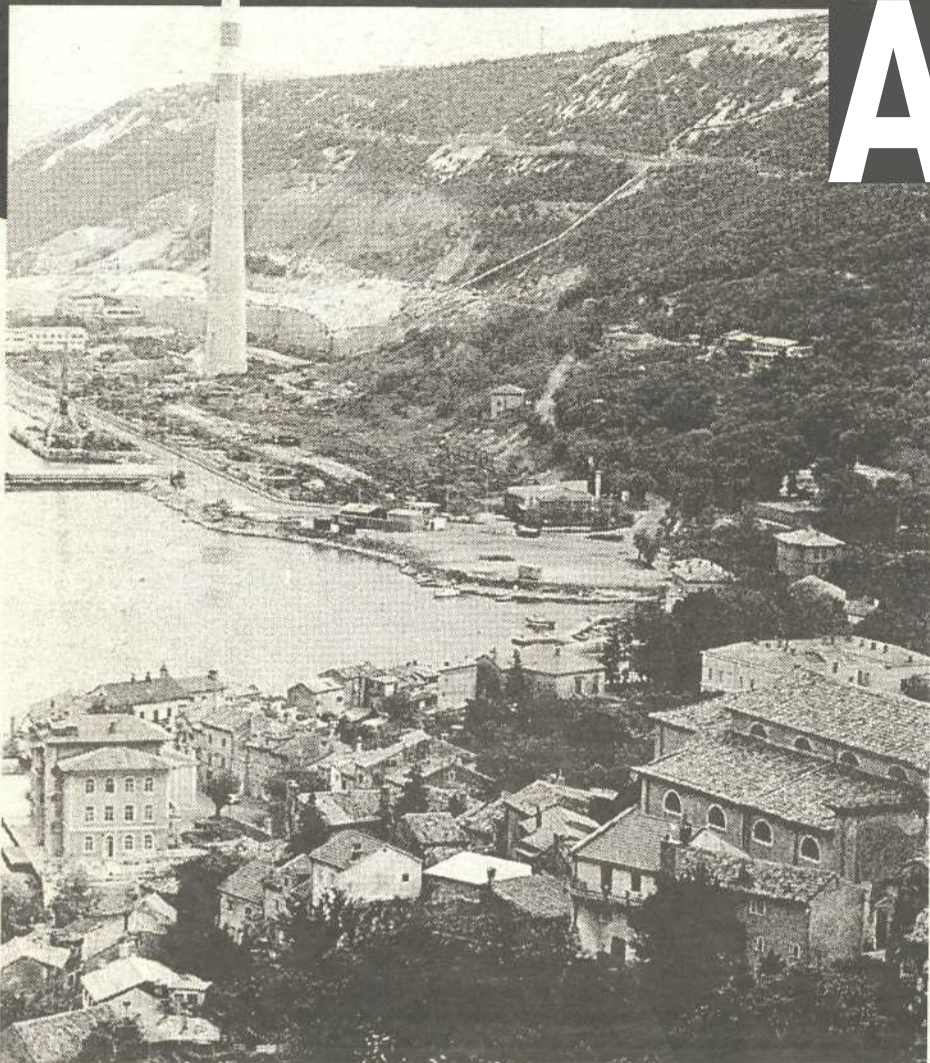

NEIZVJESNA SUDBINA DIMNJAKA VISOKOG 254 METRA NA VRHU KOJEGA BI SE

BAKARANI ŽELE SRUŠITI ATRAKCIJU

Ovako bi ubuduće mogao izgledati dimnjak i predstavljao bi atrakciju

MILOŠ PETROVIĆ, BIVŠI GLAVNI DIREKTOR ŽELJEZARE SISAK

Vrh ima otklon 70 centimetara

Miloš Petrović, bivši glavni direktor Željezare Sisak, bio je direktor Koksare u izgradnji. Premda nije građevinar, dobro je upućen u gradnju ne samo dimnjaka nego i cijele Koksare.

- Dimnjak je projektirao beogradski projektni ured Vatrostalne iz Zenice čiji su djelatnici obavili vatrostalne radove, a konstrukciju je radila zagrebačka Tehnika - tumači gospodin Petrović. - A kako iskoristiti dimnjak? Ponajprije valja znati da se bez ojačavanja na njegovu vrhu ništa ne može graditi. Svako povećanje površine dimnjaka zbog jakih vjetrova, a tu pušu i do 200 kilometara na sat, statika ne bi izdržala. Već i pod normalnim uvjetima, vrh dimnjaka ima otklon od 70 centimetara, a kada bi se opteretio i povećao površinom, nastao bi lom.

Drugo je pak pitanje može li se skinuti dio konstrukcije i na nižoj visini urediti primjerice restoran ili nešto slično uključujući i postavljanje dizala. Nema sumnje da može, ali treba ispitati statiku i vidjeti što bi to značilo za stabilnost »Kresanjem« dimnjak bi svakako izgubio na privlačnosti, a sporna je i isplativost cijelog zahvata. Idealno bi bilo kad bi ostao takav kakav jest i da služi kao dimnjak termoelektrane koja bi se tu mogla sagraditi.

ZVONIMIR PUŠKARIĆ, PREDSEDNIK NADZORNOG ODBORA KOKSARE

Javi li se korisnik, dimnjak - ostaje

Kad uza samo more nešto strši 200 metara u visinu, a sagrađeno je od tako čvrsta armirana betona da mu je osigurana (dugo)vječnost, to mora potaknuti na razmišljanje kako bi se moglo iskoristiti. Čemu bi i kome mogao služiti dimnjak Koksare?

Dosad je štošta predlagano, a tome se može pridodati misao Davora Šterna, bivšeg ministra gospodarstva, koji se jednom našalio rekavši da se može upotrijebiti za »jumping«. A zašto ne i kao svjetski izazov za alpiniste?

Malom Bakru, u njegovoj postindustrijskoj eri a na pragu turističkog razvitka, jedna osobita turistička atrakcija posve bi sigurno dobro došla. Već možemo predložiti sebi promidžbu lica »Bakar vas izaziva na skok s dvjestometarskih visina«, a drugi poslovi oko razgrađivanja Koksare ne budu okončani, a onda će i on biti srušen - tvrdi Puškarić.

»Večerajte između mora i zvijezda«

No, Koksarin dimnjak, uvjerava nas Zvonimir Puškarić, predsjednik Nadzornog odbora Koksare, nema nikakvu drugu moguću uporabnu vrijednost osim što može biti - dimnjak. Za različite prijedloge o njegovim mogućim namjenama, gospodin Puškarić je više doznao iz novina nego izravno, a sve ih skupa naziva »humorom«. Kakva je, dakle, dimnjakova sudbina?

- Samo ako bi se, kada jednom bude znana namjena prostora koji je zauzimala Koksara, pojavio korisnik kojemu bi trebao dimnjak kao, primjerice, za kotlovnicu, taj bi simbol Bakra ostao netaknut. No, u svakom drugom slučaju, dimnjak će tu biti sve dok svi drugi poslovi oko razgrađivanja Koksare ne budu okončani, a onda će i on biti srušen - tvrdi Puškarić.

Hoće li njegovo rušenje biti barem jednokratna turistička atrakcija?

- A ne, ne - odgovara Puškarić. - Što bude manje ljudi u blizini, to bolje. Samo bi nam trebalo da netko bude pogođen komadom betona! Srušiti 254 metra armiranobetonske mase nije jednostavno. Stručnjaci će se morati jako namučiti da bi ga srušili, jer i ono malo eksplozivno što smo upotrijebili pri razgradnji drugih objekata Koksare izazvalo je prigovore o pucanju crijeva i žbuke na kućama, pa smo razgradnju morali obaviti mehanički.

● **Dimnjak se mora srušiti! No, prije toga seizmolozi bi morali reći kako, jer pritom valja računati s nekom vrstom potresa. Svojedobno smo nagađali da bi rušenje stajalo oko milijun DEM - kate bivši Vladin povjerenik prof. Slavko Meštrović**

Golemi crveno-bijeli dimnjak namjernike u Bakarskom zaljevu podsjeća na ugaslu koksaru, a Bakrane na duge godine života u neugodnu smradu, prašini, i svemu onome što je dolazilo od najpoznatijeg onečišćivača na jadranskoj obali. Sjećanje su jedno, a strah drugo, jer dimnjak i dalje stoji - točan datum njegova rušenja nitko ne zna - pa mještani drevnoga Bakra strepe da, kako reče jedan građanin, iz »crveno-bijele nemani« opet jednom ne počne kuljati dim neke buduće termoelektrane ili slične nakaze podignute na prelijepim prostorima.

Kad je riječ o razgradnji koksare, Bakrane je uvijek najviše zanimalo što će biti s dimnjakom, kada i tko će ga srušiti, no s druge strane stručnjaci se bave i drugim važnim problemima poput toga što će biti s otpadnim vodama saniranjem onečišćena zemljišta, te s gašenjem koksinskih baterija i podzemskim tunelom dugačkim 700 metara.

Mamac za novu prljavu industriju

I novinari su česte sastanke s prof. Slavkom Meštrovićem, ondašnjim zastupnikom i Vladinim povjerenikom za zatvaranje Koksare Bakar, obično počinjali nagađanjima o sudbini dominirajućega objekta na Kvarneru. Krajem veljače prošle godine prof. Meštrović je o dimnjaku izjavio:

- U ostanku dimnjaka krije se opasnost da se na njega veže neka druga prljava industrija. Razgradnja koksare treba ići nekim kronološkim redom, jer nema smisla rušiti dimnjak tako da se grdosija od nekoliko desetaka tisuća prostornih metara armirana betona sruči na neke druge objekte. Gorljivo se zauzمام za njegovo rušenje, što ne znači da i drugi tako misle. Zanimljivo je da su neko vrijeme čak i ljudi iz Poglavarstva općine Bakar bili za to da se dimnjak ostavi. Nisu shvatili koja im opasnost prijete, čak su naručili i

studiju po kojoj on ostaje. Uvjeravali su me da se na njemu može napraviti neki restoran, pa da dimnjak ostane kao nekakva uspomena. Tada sam im rekao da će tako nešto ostati jedino kao uspomena na - ljudsku glupost.

Nepunih petnaest mjeseci poslije ponovno smo razgovarali s prof. Meštrovićem u njegovu uredu riječke podružnice Gradske banke iz Osijeka. Ni sada nema dvojbi:

- Dimnjak se mora srušiti! Plan rušenja napravio sam čim sam primio dužnost povjerenika, a potvrdio ga je tadašnji Upravni odbor poduzeća. Moram priznati da je bilo i drugih prijedloga: da ostane netaknut i da se na njemu napravi restoran, zatim sušionica pršuta, ili nešto treće što će donositi dobit. Jedno je sigurno: ostatak dimnjaka novi je trošak za državu i opasnost za okolne objekte, bilo sadašnje ili buduće. No, prije njegova konačna dokrajčenja, stručnjaci za seizmičke proračune morali bi reći kako, kada i čime rušiti taj vrlo opasan ostatak bivše koksare u Bakarskom zaljevu. Znaite, bez takvih vrlo složenih i preciznih predradnji rušenja masa betona i željeza mogla bi nanijeti katastrofalne posljedice. Primjerice, Ininim spremnicima u Urinju, stambenim objektima u Bakru, podzemnim vodama... Dakle, valja računati s nekom vrstom potresa na tom području, koji će biti izazvan rušenjem dimnjaka.

Bivši povjerenik i njegov stručni tim nikada nisu odredili točan datum rušenja »crveno-bijele nemani«. No, bilo bi logično da se to dogodilo odmah nakon prestanka rada koksare, zbrinjavanja oko 450 radnika, uklanjanja velikih količina željeza i nadzemnog tunela za prijevoz ugljena, te saniranja otpadnih voda i zaštite okolna zemljišta od onečišćenja. A za to bi trebalo podosta novca. Koliko?

Vrtoglave svote za uklanjanje rugla

- Svojedobno smo nagađali, ali

samo nagađali, da bi to stajalo oko milijun DEM. Teško je izreći pravu brojku bez stručnih procjena, bez konkretnih ponuda i potpisanih ugovora. Koji je interes države, može li lokalna uprava i županija podnijeti takva davanja, više ne znam - ogradio se prof. Meštrović.

Ni Marijanu Losu, načelniku općine Bakar, i dr. Ivanu Šepiću, zaduženom za zdravstvo, socijalnu skrb i ekologiju, nije jasno gdje zapinje pri uklanjanju dimnjaka.

- Nećemo licovati dok dimnjak ne nestane s lica zemlje! Iz Vlade i Županije primorsko-goranske uvjeravaju nas da će ga ukloniti, ali najednom je sve stalo. Možda netko stvarno želi nešto napraviti s dimnjakom da bi na njemu zarađivao - pita se načelnik Los. - No ustrajati ćemo u tome da se ruši. Bakrani znaju koliko im je dimnjak učinio zla. Nagutali smo se prašine, onečišćene vode, katkad se nije moglo ni spavati. Uvjeren sam da će do kraja godine dimnjak nestati iz Bakarskog zaljeva, takva su, naime, obećanja. Treba razgraditi i podzemski tunel kojim je prevožen ugljen s jedne strane zaljeva na drugu! I o novcu za oba posla možemo razgovarati, dat ćemo prema mogućnostima iako bakarska općina nije bogata. Prije određena vremena financijsku nam je pomoć obećao i riječki gradonačelnik Slavko Linić, ali ne znam misli li još tako.

Dr. Šepić tvrdi da je postojanje dimnjaka stalna prijetnja ovdšnjem pučanstvu od gradnje neke nove termoelektrane.

- Moramo se otarasiti takve pomisli - energičan je dr. Šepić. - Nećemo dati zadovoljštinu »koksaronostalgičarima« koji su, slušajte ovo, izračunali da na mjestu bivšega onečišćivača još postoji oko 30 posto infrastrukture za buduću industriju, u koju bi se dimnjak izvanredno uklopio!

Za razgradnju tak 39 milijuna DEM!

Pri spominjanju cijena koje su se »vrtjele« pri prikupljanju ponuda za razgradnju Koksare u Bakru, prof. Slavko Meštrović naveo je podatak kako u SAD-u demontaža koksare stoji 6.6 milijuna dolara

Za bakarsku njemačka tvrtka System-Technic tražila je za kompletnu razgradnju 5,5 milijuna maraka, a domaći rušitelji tražili su više od 15 milijuna: najdalje je otišao jedan s ponudom od čak 39 milijuna maraka!

Prof. Slavko Meštrović